

Juryverslag Stadsbouwprijs Amersfoort 2024

Algemeen

De jury was zeer onder de indruk van de diversiteit en kwaliteit van de projecten in Amersfoort. Een rijk gevulde fruitschaal van ruimtelijke kwaliteit. Alle tien de bezochte projecten toonden vakkundigheid en bevologenheid. Met een Bredase bril keek de jury naar de plannen en voelde zich thuis in Amersfoort; een stad die qua schaal en opbouw veel overeenkomsten heeft met Breda. We constateerden dat Amersfoort ons op bepaalde punten veel inspiratie geeft.

De jury, bestaande uit Ton van Beek (architect en programmamaker bij Stichting BLASt), Damaris Kennes-Verleun (projectleider Stedelijke Ontwikkeling bij Gemeente Tilburg), Harold van den Broek (expert ontwerp openbare ruimte gemeente Breda), Anneke Luijten-Klaassen (ontwikkelmanager bij WonenBreburch), en Mark Buijs (projectleider Omgevingswet Gemeente Breda), heeft met plezier de tien geselecteerde plannen bezocht.

De jury had enige moeite met de indeling in de categorieën Small, Medium en Large. Vooral in de categorieën Small en Medium zijn de projecten zo verschillend dat het een uitdaging was om de projecten te beoordelen. Om tot een eindoordeel te komen, stelde de jury daarom dat schoonheid alleen niet voldoende is om de Stadsbouwprijs te winnen. Hoewel esthetiek een belangrijk aspect is, zijn maatschappelijke relevantie en een voorbeeldfunctie voor toekomstige opgaves doorslaggevend geweest bij het bepalen van de winnaars.

Categorie Small

Varkensmarkt (winnaar)

De herinrichting van de Varkensmarkt laat zien hoe een relatief bescheiden ingreep een groot effect kan hebben. Waar vroeger het stallen van een fiets hoofdzaak was, is nu een ontmoetingsplek gecreëerd die gastvrijheid en toegankelijkheid uitstraalt. De fraai vormgegeven banken en speelse groenborders voegen iets bijzonders toe aan de binnenstad. De Varkensmarkt is een voorbeeld van hoe openbare ruimte met minimale middelen en maximale impact opnieuw kan worden vormgegeven, met veel aandacht voor verblijven en ontmoeting. Het plein krijgt haar oorspronkelijke functie weer terug. "Less is More" klinkt makkelijk, maar is in de praktijk vaak lastig. Uit de vormgeving van de bestrating blijkt dat deze kunst hier verstaan is. De klinkers lopen naadloos over in de omgeving, alleen een subtiele toevoeging van een natuurstenen grid onderscheidt het plein van zijn omgeving. Door de ordening van de groenborders en de positionering en vormen van de banken wordt een subtiel, maar duidelijk onderscheid gecreëerd in de verkeersstroom en de afbakening van het verblijfsgebied, waaronder de terrassen. Een kanttekening is de toekomstbestendigheid van de bank vanwege de unieke onderdelen en de kwetsbare plantvakken en beplanting in een druk centrumgebied.

UW375_MZW (mantelzorgwoning)

Het ingetogen, maar zorgvuldig ontworpen zwarte volume van de mantelzorgwoning voegt zich haast vanzelfsprekend naast de iconische Rietveldwoning. De alzijdige oriëntatie, de interne ruimtelijkheid en de focus op de tuin maken het ontwerp compleet, iets wat de jury zeer waardeerde. Net als de toepassing van het gebrande hout. De woon-zorgopgave is hottopic en we zien een afname van mantelzorgers. Deze ontwikkeling laat zien hoe er invulling geven kan worden aan dit maatschappelijke vraagstuk. Toch roept het project enkele vragen op: de mantelzorgwoning lijkt te permanent voor zijn doel. Wanneer de

mantelzorg niet meer nodig is, is het paviljoen eigenlijk te mooi om te verdwijnen. Is dit de beste positie op het perceel als zou gaan om een permanente toevoeging?

Duurzame bungalow op De Lichtenberg

Dit project straalt vakmanschap uit, zowel van de architect als van de opdrachtgever. De zorgvuldige detaillering en de gedurfde keuze voor een 28 meter lang volume van één bouwlaag zijn een statement. De entree van de woning maakt indruk met direct zicht op de tuin via de patio en daglicht door de lange gangen van zowel links als rechts. De jury heeft wel vragen bij de oriëntatie van de woning en de relatie met zijn omgeving; staat de woning wel op de juiste plek? Zeker als men kijkt naar de openheid van de woning aan de achterzijde, de aanleg van de tuin maar ook de nabijheid van de hoger gelegen woningen op de achterliggende percelen. Desondanks bewondert de jury het innovatieve ontwerp, de mee-ontworpen tuin en de vele toegepaste duurzaamheidsmaatregelen.

Categorie Medium

Movement Gym (winnaar)

De transformatie van het voormalige Norit-hoofdkantoor tot een exclusieve gym is een voorbeeld van hoe architectuur kan worden herbestemd zonder de historische waarde te verliezen. Door deze transformatie wint de gehele Norit-campus aan kwaliteit en blijft de ensemble-waarde stevig overheid. De kenmerkende geometrie en heldere structuur van het gebouw zijn versterkt door ingrepen zoals het blootleggen van de oorspronkelijke constructie waardoor het gebouw een nieuwe dynamiek krijgt zonder zijn industriële erfgoed te verloochenen. De versterkte verticaliteit van de gevel benadrukt de architectonische essentie en geeft het pand een eigentijdse uitstraling. Ook de terughoudendheid in materiaalkeuze en afwerking zijn met respect naar het oorspronkelijke ontwerp uitgevoerd. Hoewel het programma als exclusieve gym toegankelijk is voor een breed publiek en misschien niet de eindbestemming van het gebouw is, ziet de jury in dit project de lange termijnpotentie. Het zet de toon voor de rest van de campus.

Zonnehof 10

De transformatie van het voormalige GGD-gebouw, een brutalistisch monument met referenties naar de Bossche School, is bijzonder goed gelukt. De robuuste uitstraling is behouden, en de oorspronkelijke structuur is op een elegante manier geïntegreerd in de nieuwe woningen. Dit project is een sterk voorbeeld van behoud van iconische gebouwen. Toch is de jury van mening dat de toevoegingen zoals de drie woningen op de kop, de carports gecombineerd met garages en de erfafscheiding het monument niet versterken. Dit is met name te wijten aan de detaillering en materialisering die de aandacht eerder afleidt van het hoofdgebouw dan dat het deze versterkt. Daarnaast rijst de vraag of de woningtypologie met riante tuinen op deze binnenstedelijke locatie de meest efficiënte invulling is, gezien de druk op de stedelijke ruimte.

WEST.

Aan de rand van Vathorst markeert WEST. een indrukwekkende afsluiting van de wijk. De sculpturale kwaliteit van het project is sterk en de verhouding tussen openbaar en privé is zorgvuldig vormgegeven. Met aandacht zijn de kleinste details zoals huisnummering en daklijsten vormgegeven. Ook de detaillering van metselwerk en ornamenten is sterk. De achterkant van het gebouw is in onze ogen echter te vlak en te hard. De verbinding met en de toegankelijkheid vanuit het privédomein naar het water is een pré. De entree van de appartementen had net zo goed een kantoor kunnen zijn. De blinde muren tussen de vrijstaande woningen schreeuwen om vergroening. Bovendien blijft het omliggende

landschap onderbenut en roept het project vragen op over de stedenbouwkundige context in relatie tot de woningbouw rondom.

Categorie Large

De Lichtpen (winnaar)

Als pionier in stadswijk Hoefkwartier laat De Lichtpen zien hoe een multifunctionele kantorenwijk kan worden omgevormd tot een levendige wijk met een mix aan functies. Dit is in heel Nederland een belangrijke opgave. De jury bewondert het lef en de visie om op deze locatie zowel koop- als sociale woningen te realiseren. De ruimte op het parkeerdek verbindt de gebouwen en biedt een aangename ontmoetingsplek voor bewoners. De toekomstige horeca ruimte is verbonden aan het dek en toegankelijk op straatniveau, langs het rode fietspad. De modulaire bouwsystematiek is op een prettige manier zichtbaar in de architectuur. Het raster is een heldere structuur waarbinnen gevarieerd wordt met diverse vlakvullingen en geleding ter versterking van de entree en verbijzondering van de balkons. Wel oogt de interne routing in de hoogbouw enigszins onoverzichtelijk.

HIER!

De buitenruimte en gebouwen vormen een dusdanig geheel dat de jury deze twee inzendingen als één project heeft beoordeeld. Het verbindende plein is een aangename openbare ruimte die betekenis heeft voor de directe omgeving. Het is bijna onzichtbaar dat dit een halfverdiepte parkeerbak is; de ruimtes vloeien mooi in elkaar over. De woonblokken zijn overtuigend geplaatst in het landschap en beschikken over een uitnodigende en goed zichtbare entree. Toch doen de gevels, door generiek materiaalgebruik en een willekeurige compositie, afbreuk aan de algehele kwaliteit van het project. Een krachtiger en meer uitgesproken vormgeving had dit volume beter doen spreken in zijn context

Hof van Duurzaamheid

Met 40 levensloopbestendige woningen en een urban villa in houtmassiefbouw is het Hof van Duurzaamheid een sterk voorbeeld van biobased bouwen op grotere schaal. De zichtbare houten constructie in het interieur verhoogt de woonkwaliteit en het ruige groen vormt een mooi contrast met de lichte, moderne gebouwen. Toch is de overgang naar het openbare gebied kwetsbaar en roept het ontwerp van de overgangen openbaar-privé vragen op. Hoewel het natuurlijke karakter van het groen wordt gewaardeerd, is de maatvoering te minimaal om echt te overtuigen. De vele kliko's in de buitenruimte zorgen voor verrommeling in een toch al kwetsbare omgeving. Het plan lijkt krap in zijn jasje te zitten. De gevels zijn bovendien weinig gedetailleerd en kwetsbaar in hun onderhoud, wat ten onrechte een gebrek aan ambitie suggereert.

Parkweelde 3 (fase 1)

Met 214 sociale en midden huur woningen verdeeld over vier gebouwen is Parkweelde een indrukwekkend staaltje van stedelijke vernieuwing en verdichting. De verschillende woonproducten sluiten goed aan bij de omliggende wijk en zijn op een slimme manier geïntegreerd in één woongebouw. De stijpunten en trappen zijn elegant en royaal vormgegeven. De trappen en liften bevinden zich in dezelfde ruimte, die is voorzien van grote ramen met fraai uitzicht. De zorgvuldig gepositioneerde fietsenstallingen zijn een pluspunt, maar de jury vindt dat het kleurgebruik en de materiaalkeuzes (zoals de kleur van de baksteen en het melkglas) wat gedateerd overkomen. Het binnenterrein wordt wel erg gedomineerd door parkeerplaatsen. Verdere vergroening van de binnenruimte is een must voor een versterking van de woonkwaliteit en vanuit de klimaatopgave.